

26.04.2023 – 7-Б

Всесвітня історія

Вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Монгольська навала. Золота Орда. Московська держава.

Мета: формувати в учнів уявлення про монголо-татар та їхню навалу на українські землі; виявляти характер залежності Русі від Золотої Орди, вплив монголо-татар на соціально-економічний розвиток українських земель; розвивати в учнів уміння знаходити необхідну інформацію в писемних джерелах для пояснення історичних явищ і подій, робити рецензії на виступи інших учнів; виховувати в учнів почуття любові до Батьківщини і готовність захищати її в тяжку годину.

Вивчення нового матеріалу

Перегляньте відео: <https://youtu.be/8-bnXYL4ERk>

УТВОРЕННЯ МОНГОЛЬСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

1. Як утворилася Золота Орда та якими були її взаємини із сусідами?

1206 р

Темучжин /Чингіз-хан/

Об'єднав племена

- Завоював території Північного Китаю, Центральної Азії та північно-східної Персії

1223 р

битва поблизу річки
Калка

1237–1242 рр

Спустошили Русь, пронеслися
державами Східної і
Центральної Європи.

1242 р

Золота Орда

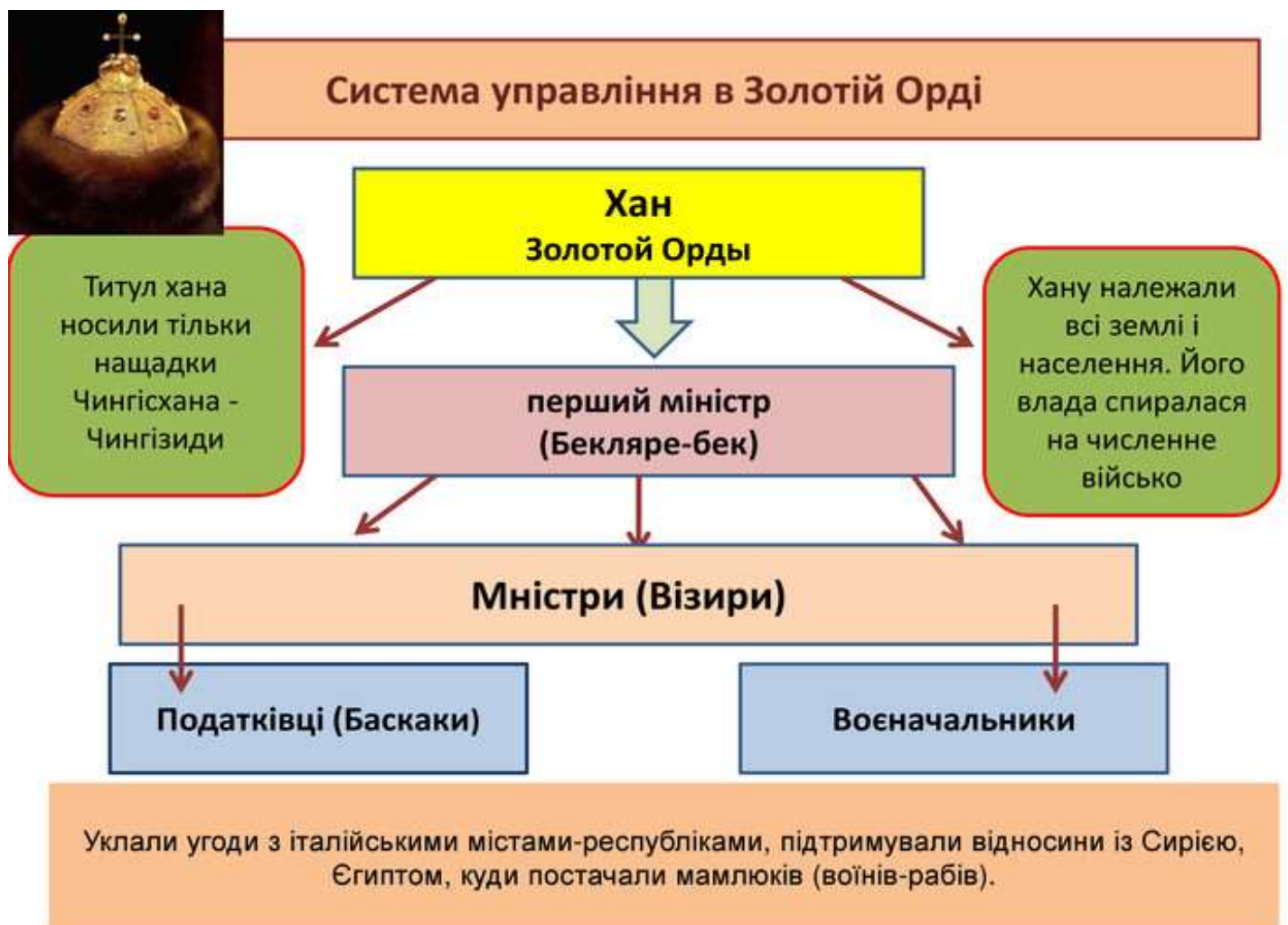

Батий

Наприкінці XII ст. у степах Центральної Азії утворилася могутня військово-феодална Монгольська імперія. У 1206 р. ханом усієї Монголії було проголошено Темучина (Чингісхана) (1206-1227 рр.). Він здійснював завойовницьку політику, внаслідок якої у 1221 р. захопив Середню Азію і Хорезм, до 1227 р. підкорив північний Китай. Чингісхан і його спадкоємці залучили китайських спеціалістів, використовували китайську зброю.

У 1222 р. монголи через Кавказ вторглися до причорноморських степів і завдали поразки половцям у битві на Дону. Розгромлені половецькі хани відступили до Дніпра й звернулися по допомогу до руських князів. На з'їзді князів у Києві було вирішено виступити разом із половцями проти монголів. У квітні 1223 р. вирушили в похід дружини руських князів, які очолили Мстислав Романович київський, Мстислав Мстиславович Удатний галицький та Мстислав Святославич чернігівський.

Битва з основними силами монголів відбулася 31 травня 1223 р. на берегах річки Калка. Тут руське військо було розгромлене; лише кожний десятий руський воїн, який брав участь у поході, повернувся додому. Проте й монголи того року не наважилися продовжувати похід углиб Русі.

МОНГОЛЬСЬКА НАВАЛА НА РУСЬ

Онук Чингісхана — Батий (1227-1255 рр.) — рушив на Русь наприкінці 1237 р. Монголи здобули штурмом і спалили Рязань, Володимир, Москву, Твер та інші міста. Північно-Східну Русь було спустошено. Навесні 1239 р. монголи зруйнували Переяслав, восени того ж року підкорили Чернігів і Крим. У 1240 р. монголи захопили Київ.

Із цього моменту значна частина Русі опинилася під владою або стала залежною від монгольської держави — Золотої Орди. Ця держава існувала в 1240-1502 рр. і включала степові території Східної Європи, Центральної Азії. Частина сучасної території України — Галичина, Волинь і Закарпаття — ніколи не входила до складу Золотої Орди.

Робота з термінами (запишіть)

Орда — у степових народів ставка хана, військовий табір. З монгольським завоюванням слово ввійшло до багатьох європейських мов у значенні численного нерегулярного війська. В Україні і Московії означало військо, державне утворення кочовиків.

Ярлик — грамота, письмовий указ хана Золотої Орди, що надавав право підлеглим князям на управління окремими підпорядкованими їй територіями або державами.

Золота Орда — держава, що виникла внаслідок монгольських завоювань 1220-1240 рр. та існувала до початку XVI ст. Золота Орда відіграла особливу роль у формуванні Московського князівства, яке виросло з улусу (володіння) Орди.

Боярська республіка — система республіканського олігархічного управління, де вищим органом влади були народні збори — віче, а правлячу верхівку складали великі бояри (у Новгороді, Пскові).

Велике князівство Московське (рос. *Великое княжество Московское*), **Московія** — середньовічна слов'янська держава у центрі сучасної європейської частини Росії, що розвинулося з Московського князівства, початково підпорядковане Великому князівству Володимирському, але завдяки вдалому використанню Орди стало найпотужнішою державою на північному сході колишньої Руської держави.

Московський улус згодом відомий як князівство Московське — виділене монгольським ханом територіальне утворення (носило назву Московський улус до розпаду Золотої Орди) у складі Великого князівства Володимирського 1277 року. Розташовувалось спочатку в межах сучасної Москви та Московської області, а згодом загарбало собі нові володіння теперішньої північної частини європейської Росії.

З 1328 року московські князі отримують ярлик від хана Золотої Орди на титул Великий князь Володимирський. Москва стає центром збору данини на користь хана з усіх на той час підконтрольних Золотій Орді Володимира, Новгорода та інших міст Русі.

Етапи формування Московської держави

Дата	Подія
XIII століття	Між князівствами північно – східної Русі йшла міжусобна боротьба
XIV століття	Перемога Москви в міжусобній боротьбі. Московський князь Іван Калита отримав ярлик на князювання.
1359 р	Московський князь Дмитро Іванович підкорив Суздальсько – Нижегородське, Тверське, Рязанське князівства
1380 р	Російські війська перемогли монголо – татар у Куликовській битві. Керував російськими дружинами московський князь Дмитро Іванович (Донський)
1480 р	Остаточне звільнення Русі від ярма Золотої орди (князювання Івана III)
XV – початок XVI століття	Приєднання до Москви Ростовського князівства, Новгородської феодальної республіки, Псковської республіки, Смоленської та інших земель

Форма правління – абсолютна монархія у вигляді самодержавства

Повторення вивченого

- Які версії походження слова «Русь» вам відомі?
- Коли і ким була утворена військово-феодальна Монгольська імперія?
- Як монголи завойовували Русь?
- Що вам відомо про Золоту Орду?

Домашнє завдання: Опрацювати § 30. Запишіть нові поняття і терміни.

Повторити тему «Розвиток науки в добу Середньовіччя»

Завдання надсилайте на освітню платформу Human, вайбер 097-880-70-81, або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com